

زن و مرد؛ نفس یگانه با دو تجلی

زن و مرد نفس یگانه‌ای هستند که در دو وجود تجلی یافته‌اند انسان نفس یگانه‌ای است که در دو وجود تجلی یافته است و همانطور که در مظاهر وجودی نفس، دوگانگی نیست، ژرفای مفهوم نفس نیز دوگانگی را بر نمی‌تابد.

زن و مرد نفس یگانه‌ای هستند که در دو وجود تجلی یافته‌اند انسان نفس یگانه‌ای است که در دو وجود تجلی یافته است و همانطور که در مظاهر وجودی نفس، دوگانگی نیست، ژرفای مفهوم نفس نیز دوگانگی را بر نمی‌تابد. انسان، هر روز سعی در تأمین نیازهایی دارد که نتایج آن، برای خود او فایده ایجاد می‌کند، حیوان نیز چنین حالتی دارد، اما تفاوت انسان با حیوان در این است که انسان در تلاش و حرکت و سعی خود، تنها کارهایی را که نتیجه آن، منافع صرفاً مادی او را تأمین کند، نمی‌پردازد، بلکه منافع کلی‌تری مانند دفاع از مظلومان، سیرکردن گرسنگان و آموزش به افراد نیازمند تعلیم، و به طور کلی کارهایی را که در آن خدمت به مردم وجود دارد، در نظر می‌گیرد. در این نوع کارها، شخص هویت انسانی و ارزش وجودی خود را باز می‌یابد، زیرا انسان، تنها یک ظاهر انسانی نیست، بلکه مفهوم و محتوایی دارد که مظهر آن، در عدل و رحمت و رأفت نسبت به دیگران و عدم پذیرش ظلم و جور تجلی می‌کند.

فیلسوفان اتفاق نظر دارند که هر شخص، سعی در رسیدن به بهره و لذت و دوری از درد و رنج دارد، اما در تشخیص تلاش و نوع آن دچار اختلاف شده‌اند. گروهی معتقد به حمایت از اصالت فرد هستند و عده‌ای دیگر قائل به اصالت جامعه و گروهی دیگر، جمع بین منافع فرد و منافع جامعه را مقدم می‌دارند که مسلمانان همین عقیده را دارند، اما همگی بر یک چیز اتفاق نظر دارند و آن، ضرورت احساس مسئولیت انسان برای محقق کردن ماهیت و هویت انسانی و رسیدن به بهره و لذت است.

وقتی اسلام بیان می‌کند که زن از نظر ارزش انسانی همانند مرد است، باید ماهیت و هویت زن را هم با پذیرش مسئولیت از طرف وی به اثبات برسانیم. تفاوت اسلام با دیگر مکاتب و ایدئولوژی‌ها در آن است که اسلام، هم مرد و هم زن را به طور یکسان به پذیرش مسئولیت انسانی در راستای آبادانی اجتماعی و طبیعی زمین فراخوانده است. زن، درست مثل مرد، در رویارویی با ظلم و برپایی عدالت نقش دارد.

پس واجبات و عبادات در اسلام تنها مربوط به مردان نمی‌شود، بلکه تا به جایی که جانشینی و خلافت خداوند در زمین به وسیله انسان (زن و مرد) را محقق کند، زنان را نیز بر می‌گیرد. از دیدگاه مکتب اهل بیت(ع)، بویژه در عرصه‌های سیاسی و واجب شرعی (از لحاظ دفاع از اسلام و فرضیه امر به معروف و نهی از منکر و تولی و تبری) زن نیازی به اجازه و اذن دیگران ندارد.

امام خمینی(ره) به خاطر حضور آگاهانه در صحنه‌های اجتماعی و خصوصاً سیاسی، افتخاری را برای زن ایرانی رقم زد که جا دارد برای این افتخار به خود ببالد، ایشان می‌فرمایند: "ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خردو کلان در صحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند، و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت می‌کنند".

حضور در عرصه سیاست، علاوه بر اینکه یک ضرورت شرعی است، ضرورتی است عقلی؛ زیرا عقل انسان، بی تحرکی و سکون را نمی‌پذیرد و در برابر بحران‌ها و رنج‌هایی که بر اثر استبداد رژیم‌های حاکم، عالم را فراگرفته است، سکوت را روا نمی‌دارد.

اهمیت دادن انسان به یاری مظلومان، نشانه انسانیت و احساسات انسانی اوست، پس آیا درست است که به زن بگوییم "این کارها در شأن و وظیفه تو نیست و به مردان مربوط می‌شود؟!"

همانطور که قاعده اصولی بیان می‌دارد که "هرکس ضرری را می‌پذیرد، منفعت آن نیز به او می‌رسد". اگر مسئولیت‌پذیری انسان، راهی برای درک و رسیدن به لذت باشد، و شخصیت و هویت فرد را اثبات کند تلاش برای برپایی حکومت مبتنی بر حق و کمک به مستضعفان و جلوگیری از ظلم و گسترش عدالت اجتماعی، از بزرگترین مصداق مسئولیت‌پذیری انسانی است که زن نیز از این طریق کمال مطلوب خود را در می‌یابد که دانشمندان روانشناس از آن به عنوان اثبات کننده شخصیت و هویت نام می‌برند.

از آنجا که شارع مقدس، زن را در مقابل حوادث جامعه بی‌طرف و خنثی قرار نداده است و توصیه‌های کتاب و سنت در این زمینه مرد و زن را در بر می‌گیرد تنها اختصاص به مردان ندارد، زن می‌تواند به شناسایی جامعه و امت بپردازد و اعمال دولت و سیاستمداران، و مواضعشان را در پرتو آشنایی با نیازهای جامعه و امت زیرنظر بگیرد و در موافقت، مخالفت و یا انتقاد بر آن عملکردها، ابراز عقیده کند و برای برآوردن نیازها و حل مشکلات تلاش کند و در صورت ضرورت مسئولیت بپذیرد.

فرمان خدا نیز مؤید پذیرش این نوع مسئولیت است و بلکه بالاتر از آن، آن را یک تکلیف بر زن و مرد مسلمان می‌داند و چنین می‌فرماید: مردان مؤمن و زنان مؤمن دوستان یکدیگرند و به نیکی فرمان می‌دهند و از ناشایست باز می‌دارند و نماز می‌گزارند و زکات می‌دهند و از خدا و پیامبرش فرمانبرداری می‌کنند خدا اینان را رحمت خواهد کرد؛ خدا پیروزمند و حکیم است.

امام خمینی(ره) می‌فرماید: "زنان از نظر اسلام، نقش حساسی در بنای جامعه اسلامی دارند، و اسلام را تا حدی ارتقا می‌دهد که او بتواند مقام انسانی خود را در جامعه باز یابد و از حد شیء بودن بیرون بیاید و متناسب با چنین رشدی می‌تواند در ساختمان حکومت اسلامی مسئولیت‌هایی به عهده بگیرد".

اصولاً وقتی اسلام محور قانون‌گذاری را انسان و حقیقت انسانی می‌داند چرا بعضاً تلاش می‌شود تفکیک دو جنس زن و مرد را به عنوان دو عنصر متقابل با یکدیگر معرفی کنند؟ انسان نفس یگانه‌ای است که در دو وجود تجلی یافته است و همانطور که در مظاهر وجودی نفس، دوگانگی نیست، ژرفای مفهوم نفس نیز دوگانگی را بر نمی‌تابد. سوره نساء آیه 18 می‌فرماید: "ای مردم بترسید از پروردگارتان، آنکه شما را از یک تن آفرید".